Autor Guste Santini
Petak, 25 Lipanj 2010 19:34

Monetarne vlasti u Pekingu najavljuju napuštanje američkog dolara kao kriterija kretanja tečaja kineskog juana. Burze su burno I pozitivno reagirale na ovu vijest kao što je svijet “odahnuo” kada je kineska centralna banka podržala tečaj eura. Sada kada su se strasti na financijskim tržištima smirile red je da se pokuša odrediti koje su moguće imlikacije flukturirajućeg tečaja juana u odnosu na dolar I iznalaženja vlastitog mjesta juana pod ovim uzavrelim financijskim “suncem”.

Standardna priča koju uče studenti ekonomskih fakulteta je jednostavna. Aprecijacija juana u odnosu na deprecijaciju - temeljm njegovog vezivanja za dolar - smanjit će izvoznu konkurentnost kineskog u odnosu na američko gospodarstvo koje će tako postati, bar kada je riječ o Kini, konkurentnije. Nadalje, standardno mišljenje bi ukazalo I na činjenicu da Kina ima znatne devizne reserve I da je pitanje oportuniteta njihovo dodatno povećavanje. Navedenom bi se moglo pridodati da je kinesko tržište samo po sebi dovoljno veliko pa je moguće održati visoku stopu rasta nacionalnog gospodarstva povećanjem potražnje na domaćem tržištu. Sve navedeno, kao I mnogo toga što nije navedeno, djeluje više ili manje razumno. Međutim, po mome mišljenju, radi se o dramatično drugačijim od navedenih razloga zašto kineska centralna banka mjenja strategiju juana.

Rivalitet američki dolar I euro imao je u njihovom kratkom povijesnom sučeljavanju dva podrazdoblja. Najprije je dolar jačao u odnosu na euro da bi potom euro aprecirao u odnosu na dolar sve do trenutka izbijanja kize u eurozoni u Grčkoj I naznaci mogućeg širenja financijske krize na neke druge zemlje eurozone nazvane PIGS. “Spasilac” eura postala je Kina kupivši više stotina milijardi eura I tako anulirala rastuću ponudu, koju su pored ostalih kreirali špekulanti. Valja identificirati da upotreba više tisuća milijardi deviznih rezervi ima značajan učinak ukoliko ih njihov vlasnik odlučno upotrijebi. Tako je Kina “spašavala” američki deficit I dolar kao što danas spašava euro.

Prema tome, ne treba previše mudrosti da se shvati kako više tisuća milijardi dolarea/eura deviznih rezervi mogu biti značajan instrument politike, u širem I užem smislu te riječi, njihovom vlasniku. Naprosto nije prirodno očekivati da će centralna banka koja raspolaže sa gotovo 2,5 bilijuna američkih dolara toliku imovinu ostaviti “nezaštičenu” I prepustiti je odlukama centralnih banaka Amerike I/ili EU. I da je na raspolaganju neuporedivo manji iznos deviznih rezervi

morala bi se naći primjerena strategija upravljanja, odnosno mogući učinak deviznih rezervi.

Očito je Kina postojeću gospodarsku krizu iskoristila, a što se može vidjeti po stopama rasta kineskog I svjetskog gospodarstva. Podaci pokazuju da dinamika privredne aktivnosti u Kini ima znatni učinak na kretanje privredne aktivnosti u cijelom svijetu. Jednako tako I devizne reserve Kine mogu, a oni smatraju da hoće, značajno utjecati na globalno financijsko tržište. Susjedni Japan je više nego poučan primjer Kini I siguran sam da će Kina imati I ta kao I iskustva drugih zemalja u vidu. Osim toga nedavno je bila vijest dana kako će u Pekingu I u Moskvi otvoriti slobodno tržište – fluktuiranje juana I ruske rublje – što sve valja, po mome mišljenju, interpretirati kao uvog u mogući izlazak juana na svjetsko financijsko tržište.

Zašto je tome tako?

Kinesko je gospodarstvo daleko najvitalnije gospodarstvo u svijetu. Ovo se ne odnosi samo na činjenicu da ima najveće stope rasta gotovo tridest godina, već u činjenici da postoji velik raspon implementirane tehnologije u proizvodnji roba/usluga. S jedne strane, kinesko gospodarstvo karaterizira proizvodnja uz primjenu najjednostavnijih tehnologija, a s druge strane, u tim istim granama je u primjeni najmodernija tehnologija. Sve je to dodatno podržano niskim nadnicama I velikom produktivnošću rada u odnosu na druge zemlje imajući u vidu korištenje usporedivih tehnologija. Očito je odnos tehnologija u primjeni bitno promjenjen u korist suvremenijih I najsuvremenijih tehnologija. Ovo znači da konkurentna superiornost kineskog gospodarstva bi, bez promjene tečajne politike, mogla izazvati značajne reakcije u globaliziranom svijetu od strane konkurentnih igrača, pri čemu ne mislim na nerazvijene I manje razvijene zemlje jer su one ionako nevažne u ovom globalziranom svijetu. Naprosto “osamostaljeni tečaj” juana može diskretno smanjivati daljnju ekspanziju kineskog gospodarstva. Pri tome ne treba gubiti iz vida činjenicu da je danas moguće u svakoj zemlje gotovo sve proizvoditi, ono što je problem jest osvajanje tražišta. Kina je u posljednjih tridesetak godina postala izvozna sila I, stoga, mora posvećavati sve veću pažnju održavanja tog I takvog položaja. Ovo nikako ne znači da neće kinesko gospodarstvo težiti dodatnom povećanju udjela na svjetskom tržištu ali je izvjesno da bi postojeća “filozofija” izvozne strategije, takatike I operativne politike mogla više smetati nego koristiti. Ovomvalja pridodati I činjenicu da je svojevremeno Kina uvela izvozne carine, što je zapravo značilo aprecijaciju juana, I da konkurentna spoobnost kineskog gospodarstva nije smanjena.

Aprecijacija juana, zbog značajne konkurentne prednosti kineskih izvoznika, značit će, ako će uopće, tek neznanto smanjenje prednsoti koju danas ono ima. Ovo bi moglo, naglašavam, dodatno pogoršati saldo vanjskotrgovinske razmjene drugih zemalja s Kinom. Pri tome ne valja gubiti iz vida činjenicu da Kina stalno širi lepezu ponude na svjetskom tržištu. Samo da

podsjetim da je prije par mjeseci odjeknulo kao bomba njihova poruka iz Pekinga kako bi se mogla graditi željeznička pruga na relaciji Peking – London. Očito Kina ima velika znanja I potencijale, pri tome ne mislim na capital jer postojeće I očekivane devizne reserve jasno pokazuju financijski potencijal Kine kao zemlje, što će ponuditi pojedinim zemljama ili, što mi se čini vjeorjatnijim, grupi zemalja kompleksne infrastrukturne sadržaje. Da je to moguće dovoljno je identificirati rast kineskih gradova odnosno infrastructure. Da budem jasan: ukoliko to političke okolnosti dozvole komunikacijska I infrastrukturna integracija Afrike bio bi izazov kojem bi Kina mogla vrlo učinkovito odgovoriti.

Vratimo se, na kraju, juanu kao svjetskom igraču. Očito će američki dolar imati, zbog sttrukture gospodarstva, probleme jer će marginalna produktivnost njegovog gospodarstva I dalje, ne dođe li do dramatične promjene politike što je prilično teško očeivati, sporije rasti u odnosu na druge svjetske igrače. Euro je ozbiljno uzdrman. Njemačka, eurozona, duguje kineskoj intervenciju zahvalnost za smiriranje požara koji je izazvala, ali ne I stvorila, Grčka. Kao što sam u nekim mojim nedavnim tekstovima na ovim stranicama već precirzirao potrebno je dodatno, na platnobilančnom planu, odrediti moguće ponašanje pojedinih zemalja članica eurozone. Sve u svemu za stabilizaciju eura će trebati više godina, recimo - najmanje pet. Japanski jen već više desetljeća nema onu ulogu I značaj koji je imao u sedamdesetim I osamdesetim godinam prošlog stoljeća. Čitaoca podjećam kako je I tada sa jenom bila ista priča kao I danas sa juanom. Ono što je u priči razlilčito jest potencijal kineske u odnosu na japansku državu, s jedne strane, te stanje američkog gospodarstva, s druge strane. Preostaje švicarski franak [1] koji nije nikada imao veće uloge od “komorne valute” ali koju ipak sva velika bogatsva imaju u svome porfelju. Naprosto, položaj švcarskog ranka među valutama možemo uporediti sa vrhunskom markom nekog proizvoda u odnosu na druge istorodne proizvode.

Kada neka zemlja ima suficit tada je njezin položaj na svjetskom tržištu dodatno “pojačan” ugledom nacionalne valute. Sjetimo se samo britanske fune, američkog dolara kada su postajale svjetske valute I zamjenile zlatni standard. Naprosto rezervnu valutu moramo promatrati kao primarni novac na globalnom planu. To, jasno, predstavlja obvezu za zemlju rezervne valute ali I velike dobitke za tu istu zemlju. Dovoljno je podsjetiti da u vrijeme - napuštanja zlatnog standarda od strane dolara - rasta deficit na tekućem računu platne balance sedamdesetih godina prošlog stoljeća je identificirano kao imperijalni položaj amerike u odnosu na druge razvijne zemlje koje su morale, zbog mnogih razloga, braniti tečaj deprecirajućeg američkog dolara. Osim toga Marshallova pomoć nakon drugog svjetskog rata imala bi bitno drugačiju arhitekturu nego što ju je imala da američki dolara nije bila svjetska valuta, a američako gospodarsto dominantni igrač.

Juan postaje svjetski igrač I biti će više nego zanimljivo pratiti politiku centralne banke Kine prema nacionalnom odnosno globalnom gospodarstvu. Na kraju moram izraziti divljenje kineskom gospodarstvu. Po mome mišljenju ekonomska, uključivo monetarna, politika Kine je

zadivljujuća. Svaka čast.

[1] Vrlo je zanimljiva povijest švicarskog franka. On je danas odista značajni proizvod koje švicarci, pored ostalih, nude svijetu. Svaka čast!